

Hygiëne

Juli 2013

Colofon

Titel	Hygiëne
Opdrachtgever	KCG kinderconsulent Groningen
Auteur(s)	A. de Boer; Bureau de Boer
Projectnummer	DO/A/HBm/0003.7

Mét voorafgaande, schriftelijke toestemming of op aangeven van Kinderconsulent Groningen dan wel Bureau de Boer is het toegestaan deze uitgave of delen ervan te vermenigvuldigen of op enige wijze openbaar te maken. **Anderszins niet.**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Omgeving	4
Milieu	
2. Gebouw algemeen	5
2.1 Schoonmaak	
2.2 Afvalberging	
2.3 Binnenmilieu	
3. Gang en garderobe	6
4. Sanitair	7
5. Speellokaal en werkruimte	9
<i>Hygiëne</i>	
<i>Ventilatie</i>	
<i>Warmteprotocol</i>	
6. Geneesmiddelenverstrekking en medisch handelen	11
6.1 Geneesmiddelenverstrekking op verzoek	
6.2 Medisch handelen	
6.3 Omgaan met bloed	
<i>Wat is het risico van bloed?</i>	
6.4 Wondjes en bijten	
<i>Wat doen we als er toch bloedcontact is geweest?</i>	
7. Dierplagen	13
7.1 Wespen en bijen	
7.2 Teken	
<i>Preventief</i>	
8. Voedselbereiding en Hygiëne	14
8.1 Handhygiëne	
<i>Handen worden bij Kinderconsulent Groningen gewassen</i>	
8.2 Voedselbereiding	
<i>Voorkomen van (kruis)besmetting</i>	
<i>Regelmatig schoon en droog maken</i>	
<i>Etiket en de gebruiksaanwijzing</i>	
<i>Levensmiddelen koud houden</i>	
<i>Levensmiddelen verhitten</i>	
<i>Boodschappen</i>	
<i>Bij bereiden van de maaltijd</i>	
9. Infectieziekten en meldplicht	17
<i>Wat moet Kinderconsulent Groningen melden?</i>	
Literatuurlijst	18
Bijlage I: Planten en bomen rondom het gebouw	
Bijlage II: Reinigen	
Bijlage III: Desinfecteren	
Bijlage IV: Huisdieren en ongedierte	
Bijlage V: Voorbeeld overeenkomst gebruik geneesmiddelen	
Bijlage VI: Voorbeeld bekwaamheidsverklaring voor het uitvoeren van medische handelingen	

Protocol Hygiëne

Voorwoord

Waarom een protocol Hygiëne bij Kinderconsulent Groningen?

Kinderen en jongeren hebben recht op een gezond leefmilieu. De toestand van het gebouw, de ruimten en de directe omgeving hebben invloed op de gezondheid van de kinderen en jongeren die bij Kinderconsulent Groningen ervaringen komen opdoen, komen 'werken' en bij ons spelen. Ook op hun ontwikkeling en leer/'werk' ervaringen heeft de directe omgeving invloed. Uit oogpunt van preventie is het van belang dat er aandacht wordt besteed aan het leef- en werkmilieu in het gebouw van Kinderconsulent Groningen.

Het aspect veiligheid wordt niet meegenomen in dit protocol omdat dit aspect in een ander protocol uitvoerig beschreven wordt (zie het document Veiligheid).

1. Omgeving

Milieu

Een opgeruimd gebouw vinden wij bij Kinderconsulent Groningen belangrijk. Daarbij wordt ook gedacht aan de directe omgeving van het gebouw.

We zorgen ervoor dat het opritje (voor gehandicapten) vrij is van zwerfvuil, papier en etensresten. Er liggen geen voorwerpen die voor de gezondheid van kinderen/jongeren gevaar opleveren.

Er wordt zorg gedragen (door de Gemeente Groningen) bij aanplanting of vervanging van de groenvoorziening op of rond het perceel. Er zijn géén giftige, stekelige of sterk allergeenvormende bomen of planten geplaatst.

Binnen in de ruimte draagt Kinderconsulent Groningen zorg voor het eventueel plaatsen van niet giftige en voor de gezondheid onschadelijke planten. In het gebouw hangt een gifwijzer.

Er is geen tot weinig overlast vanuit de omgeving als gevolg van geluid. Geluidsbronnen kunnen zijn bedrijven, weg-, rail- en luchtverkeer. Hinder treedt al op vanaf 42dB(A) gemeten buiten het gebouw. Bij hogere geluidsniveaus kunnen functioneren en prestaties van kinderen negatief beïnvloed worden. Ook kan concentratieverlies optreden waardoor meer fouten kunnen worden gemaakt.

Er is geen overlast vanuit de omgeving als gevolg van stank. Stank geeft hinder. De luchtkwaliteit buiten vormt de basis voor de kwaliteit van de lucht binnen. Stankbronnen kunnen zijn bedrijven of verkeer. Stank wordt als hinderlijk ervaren en kan indirect gezondheidsklachten geven en kan zorgen voor een aangepast ventilatiegedrag.(Er wordt minder geventileerd).

2. Gebouw algemeen

2.1 Schoonmaak

Er is een op schrift gesteld schoonmaakrooster/schema.

In het schoonmaakschema staat vermeld wat, wanneer, hoe en hoe vaak materialen en oppervlakken schoongemaakt moeten worden. De lijst hangt zichtbaar in de huishoudelijke ruimte.

Voor het dweilen van de vloeren wordt gebruik gemaakt van een twee-emmersysteem.

Een emmer voor het schone water en een emmer voor het vuile water.

De schoonmaakmiddelen zitten in de originele verpakking. Productinformatie en veiligheidsbladen zijn aanwezig. De schoonmaakmaterialen worden machinaal gewassen (60°C) en droog opgeborgen in de werkkast.

- Emmers worden na gebruik schoongespoeld met heet water en goed gedroogd.
- Kunststofborstels worden uitgespoeld met heet water en uitgeslagen.
- Bezems, stofwissers, trekkers e.d. worden van aanhangend vuil ontdaan.
- Toiletborstel wordt met heet water afgespoeld. (Zie bijlage V Reinigen.)

Er is een werkkast met voldoende verlichting en ventilatie. De werkkast is afgesloten.

De werkkast en werkkar zijn visueel schoon.

Oppervlakken die verontreinigd zijn met bloed, bloederige diarree of braaksel worden gedesinfecteerd met alcohol, een chlooroplossing (chloortabletten) of met een ander afdoend desinfecterend middel. Vooraf aan desinfectie vindt altijd reiniging plaats. Het oppervlak wordt na desinfectie gedroogd aan de lucht.

Desinfecteren is alleen afdoende, wanneer er voorafgaand goed gereinigd is. Een desinfectant moet strikt volgens voorschrift worden gebruikt. De juiste volgorde van handelingen, een juiste dosering, voldoende inwerktijd en goed naspoelen en drogen zijn bepalend voor de effectiviteit en veiligheid van het proces. Beleid is om niet te desinfecteren waar reiniging voldoende is.

Desinfecteren in bijzondere situaties wordt op advies van de GGD gedaan. Hiervoor wordt contact gezocht met de GGD Groningen (050 367 40 00).

2.2 Afvalberging

In iedere ruimte staat een afvalbak. De afvalbakken zijn voorzien van een afvalzak. De afvalbakken worden wekelijks geleegd (schone afvalzak) en wekelijks gereinigd.

De afvalzakken worden gesloten en in kliko's of containers gedeponeerd. De kliko's of containers staan op een koele plaats buiten het bereik van de kinderen. Het afval is niet bereikbaar voor ongedierte.

2.3 Binnenmilieu

Binnen wordt er niet gerookt bij Kinderconsuelnt Groningen; dit volgens de tabakswet. Er mag alleen buiten gerookt worden.

Er wordt regelmatig geventileerd en men draag er zorg voor dat er een frisse atmosfeer heerst. Dus er hangt geen bedompte, muffe lucht.

Ruimten zijn schoon. De voor de gezondheid schadelijke bouwmaterialen zoals asbest, spaanplaat, loden leidingen zijn niet in het gebouw aanwezig. Deze informatie treft u aan in het bouwbestek, die u eventueel op kunt vragen bij de afdeling Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente.

Indien spaanplaat is aangebracht (bv een zelfgebouwd huisje binnen) wordt dat gedaan met maximaal 3m² spaanplaat in relatie tot 4m³ binnenruimte.

Er zijn geen vocht- of schimmelplekken op muren en plafonds of vochtminnende insecten (pissebedden, zilvertisjes) aanwezig. De aanwezigheid van vocht- en schimmel is geassocieerd met de allergeenconcentratie in de lucht. In het bijzonder mensen met astma zijn hier gevoelig voor.

Verwarmingsinstallaties worden jaarlijks gecontroleerd. Verwarmingsinstallaties zijn onder andere CV en geisers.

Controle is van belang om een goede afvoer van verbrandingsgassen te garanderen. Bovendien is het van belang dat de verbranding schoon is om zo min mogelijk verkeerde verbrandingsgassen te verkrijgen.

Het ventilatiesysteem wordt jaarlijks bekeken en, mocht dat nodig zijn, gereinigd. Dit is van belang om een voldoende afzuigcapaciteit van het ventilatiesysteem te garanderen en vervuiling van filters tegen te gaan.

De temperatuur is centraal te regelen. Eventuele computers, kopieerapparaat en / of de printer staan in een goed geventileerde ruimte. Er is een raam te openen of er is een goed werkende mechanische ventilatie.

3. Gang en garderobe

Er zijn meerdere plekken om de jas op te hangen waardoor kinderen en jongeren hun jas los van elkaar kunnen ophangen. Natte jassen drogen sneller wanneer ze zo min mogelijk tegen elkaar hangen. Bovendien wordt de kans op besmetting met hoofdluizen zo verkleind. Indien er hoofdluis voorkomt dan kunnen er luizencapes gekocht worden die over de jassen gehangen kunnen worden.

Er is een goede vocht- en vuilopvang. Bij de deur ligt een (droogloop) mat. Er wordt, wat betreft de gang en garderobe, ervoor gezorgd dat deze visueel schoon zijn.

De gang staat in directe verbinding met andere ruimten en wordt daardoor goed geventileerd. In de andere ruimte zijn ramen te openen. Waar mogelijk probeert Kinderconsulent Groningen dwarsventilatie toe te passen. Dwarsventilatie is het openzetten van tegenover elkaar gelegen ventilatieopeningen zoals ramen, brede spleten onder deuren of roosters. Ventilatievoorzieningen zijn noodzakelijk om de vervuilde lucht af te voeren afkomstig van bv natte jassen.

4. Sanitair

Er is een toilet met handenwasgelegenheid aanwezig in het gebouw. De handenwasgelegenheid is voorzien van handdoek, afvalbak en zeepdispenser of handwaspompje. Stukken zeep worden **niet** gebuikt omdat het vuil hierop blijft zitten en wordt overgedragen van het ene op het andere kind. Een stuk zeep valt makkelijk op de grond waardoor het vies wordt.

Er zijn geen bekers voor gezamenlijk gebruik aanwezig bij de handenwasgelegenheid. (Door gezamenlijk van een beker te drinken is er kans op overdracht van krentenbaard en een koortslip.)

De wanden zijn tot 150 cm boven de vloer afwasbaar. De vloer in het toilet zijn van waterdicht en gemakkelijk te reinigen materiaal.

In het gebouw zijn voor de meisjes van bovenbouwleeftijd maandverband, wegwerpzakjes en verbandemmers aanwezig. Het toilet wordt volgens schoonmaakschema gereinigd.

Gereinigd worden:

- Toiletvloer (nat dweilen).
- Vlekken van deuren en wanden worden verwijderd m.n. deurklinken en lichtknopjes.
- wasbakken worden nat gereinigd, wand achter de wasbakken, spiegels, planchets, handdoekautomaten, toilet, toiletbril aan boven en onderkant, toilettrekkers en Doorspoelknoppen ook.

Er is geen natuurlijke ventilatie (ramen die open kunnen) er is een goed werkende mechanische ventilatie.

Er wordt, wat betreft de toiletruimte, ervoor gezorgd dat deze visueel schoon is.

5. Speellokaal en werkruimte

Hygiëne

De vloeren, wanden en plafonds in de lokalen zijn goed reinigbaar. Ze zijn optisch schoon.

Er is een gladde, goed te reinigen, vloer aanwezig.

Eventuele schoolbord oppervlakken worden nat afgenomen.

Schoonmaak van gordijnen, lamellen, luxaflex gebeurt jaarlijks.

De wastafel in de ruimte (voor zover aanwezig) is voorzien van een afvalbak. Wanneer textiele handdoeken gebruikt worden, worden deze minimaal 1 keer per dag verschoond. De wastafel is voorzien van

zeepdispensers of handzeep pompjes. Er zijn geen bekers voor gezamenlijk gebruik aanwezig bij de handenwasgelegenheid.

Het speel / leermateriaal wordt minimaal twee keer per jaar gereinigd.

Knuffels, verkleedkleden en dergelijke worden ten minste een keer per maand gewassen. Bij het voorkomen van hoofdluis in het lokaal kan dit vaker zijn.

Knuffels, verkleedkleden e.d. bevatten veel huidschilfers. Huisstofmijt voedt zich met deze schilfers. Kinderen met CARA klachten kunnen overgevoelig reageren op huisstofmijt.

Het zand in een eventuele zandtafel of binnenzandbak is schoon en wordt minimaal vier keer per jaar vernieuwd.

Er wordt, wat betreft het werk/speel/leerlokaal, voor gezorgd dat deze visueel schoon is.

Ventilatie

De twee lokalen staan in open verbinding met elkaar en eventueel met de keuken en gang middels een deur die open is of gesloten kan worden. Dit in verband met overzicht.

Er zijn voldoende ventilatievoorzieningen en deze zijn schoon en worden niet belemmerd door bijvoorbeeld voorhangende gordijnen. Voor een goede natuurlijke ventilatie moeten meerdere ramen te openen zijn of er is dwarsventilatie mogelijk.

Gedurende de gehele dag wordt er geventileerd (raam op kierstand en / of rooster open en / of mechanisch systeem aan).

Door ophoping van verontreinigde lucht kan een bedompte sfeer ontstaan. Dit kan leiden tot vermoeidheid, onoplettendheid, prikkelbaarheid en hoofdpijnklachten.

Als kinderen/jongeren vertrokken zijn, wordt er uitvoerig gelucht door ramen en deuren wijd open te zetten. De lucht is binnen 10-15 minuten volledig ververs. Er wordt goed geventileerd tijdens activiteiten als handenarbeid. Dit is met name van belang bij activiteiten waarbij stof of oplosmiddelen (lijm) vrijkomen.

De ruimte is aan de zonzijde voorzien van zonwering. Zonwering is binnenzijdig geplaatst.

Er is daglichttoetreding. Daglicht is essentieel voor de gezondheid en het welbevinden van de mens.

De luchttemperatuur in de ruimte wordt rond de 20°C gehouden. Er is geen sprake koudeval (afkomstig van ramen met enkel glas). Er zijn geen grote temperatuursverschillen in de

ruimte. De luchtvochtigheid is niet te droog of te vochtig (en beweegt zich tussen normale waarden; namelijk 40-60 %.)

Te grote temperatuurverschillen zorgen voor onbehaaglijkheidsgevoelens en condensatie van vocht. Een vochtige ruimte vormt een goede levensconditie voor schimmels en huisstofmijt.

In Nederland zijn temperaturen boven de 28 °C een uitzondering. Echter, wanneer deze temperaturen zich toch voordoen lopen vooral kinderen en ouderen een risico op het krijgen van hittegerelateerde aandoeningen. Een daarvan is warmte-uitputting, dat kan ontstaan door vochtverlies, zoutverlies of beide tegelijk. Kinderen vormen hierbij zowel vanuit fysiologisch als gedragsmatig oogpunt een risicogroep. Om deze reden zijn er maatregelen en / of acties bij Kinderconsulent Groningen die ten tijde van dagen met extreme hitte uitgevoerd worden. Deze activiteiten kunnen worden samengevat in een zogenaamd warmteprotocol. Dit warmteprotocol treedt in werking indien de weersvoorspellingen uitgaan van temperaturen van 28 °C of hoger.

Warmteprotocol

Maatregelen in geval van hoge buitentemperaturen (boven de 28 °C of hoger)

1. Alle apparatuur en andere factoren die warmte creëren, zijn uitgeschakeld of worden dan minimaal gebruikt.
2. Alle ventilatieroosters staan open, de zonwering is naar beneden en er is sprake van dwarsventilatie.
3. Sanitair wordt extra schoongemaakt.
4. Er wordt extra vocht (en eventueel zoute voedingsmiddelen, bv bouillon) aan de kinderen en jongeren gegeven.
5. Er worden geen intensieve bewegingsactiviteiten gepland.

De akoestiek is zodanig dat de gemiddelde nagalmtijd 1.0 seconden maximaal bedraagt. Deze norm komt uit het bouwbesluit. Dit kan globaal getest worden met de handklap methode.

Er zijn geen planten die allergische reacties kunnen veroorzaken aanwezig.

Er zijn geen vocht- en schimmelplekken of vochtminnende insecten (bijv pissebedden en zilversjjes) aanwezig.

6. Geneesmiddelenverstrekking en medisch handelen

Kinderen krijgen soms geneesmiddelen of andere middelen (zelfzorgmiddelen) voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook gedurende de tijd dat zij bij Kinderconsulent Groningen verblijven. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld pufjes voor astma, antibiotica, of zepillen bij bijvoorbeeld toevallen.

6.1 Geneesmiddelenverstrekking op verzoek

- De ouders hebben schriftelijk toestemming gegeven voor het toedienen van medicijnen. Dit formulier zit in een map.
- Op een aftekenlijst wordt genoteerd wanneer het medicijn aan het kind is gegeven/ door de jongere is ingenomen.
- De medicijnen worden uit het zicht en hoog weggeborgen (voor kinderen tot 16 jaar niet bereikbaar).
- De medicijnen staan op de naam van het kind /de jongere en zitten in de originele verpakking.
- De uiterste gebruiksdatum wordt voor toediening gecontroleerd en de bijsluiter wordt voor toedienen gelezen.

Er zijn afspraken gemaakt over wie en wanneer het middel toedient. De persoon die het medicijn toedient, is geïnstrueerd. Jongeren vragen eerst toestemming om hun medicijnen te pakken er wordt hen wel geleerd er zelf aan te denken en het af te tekenen op de lijst. Dit wordt door een vaste medewerker gecontroleerd.

6.2 Medisch handelen

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan Kinderconsulent Groningen vragen medische handelingen te verrichten, indien het kind/ de jongere dit zelf niet kan. Te denken valt daarbij aan, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprik. Normaal gesproken worden deze handelingen door de ouders uitgevoerd.

Bepaalde medische handelingen, de zogenoemde voorbehouden handelingen (zoals het geven van een injectie) mogen alleen door artsen worden verricht. Voor medische handelingen waarbij Kinderconsulent Groningen het niet verantwoord acht deze uit te voeren op eigen verantwoordelijkheid, wordt er gedacht aan het inschakelen van thuiszorg.

Voorwaarden en afspraken:

- Dit na een gedegen instructie pas te gaan verrichten.
- De ouders moeten schriftelijke toestemming hebben gegeven voor het uitvoeren van medische handelingen. Hiervoor kan het formulier "Overeenkomst gebruik geneesmiddelen" gebruikt worden (zie bijlagen).
- Bij het geven van eventuele injecties worden naalden gedeponeerd in een UN-gekeurde naaldencontainer.

Verder zijn er nog eenvoudige handelingen. Hierbij gaat het om de 'huis-, tuin-, en keukenhandelingen' zoals verzorgen van schaafwondjes en verwijderen van pleisters, het toedienen van medicijnen anders dan injecties. Dit zijn handelingen die in principe door iedere medewerker van Kinderconsulent Groningen uitgevoerd mogen worden.

6.3 Omgaan met bloed

Wat is het risico van bloed?

In bloed kunnen virussen aanwezig zijn zoals het hepatitis B of C-virus of het HIV-virus. Besmetting van het kind met deze virussen vindt in den regel voor, tijdens of kort na de geboorte plaats.

De meeste kinderen hebben geen klachten en vaak is niet eens bekend dat ze besmet zijn. Via bloedbloedcontact kunnen de virussen op anderen worden overgedragen. Bij bloedbloedcontact komt het bloed van de ene persoon direct in contact met het bloed van een andere persoon. Dit is bijvoorbeeld het geval als iemand zich prikt aan een gebruikte injectienaald. De kans op besmetting is klein en besmetting vindt niet plaats als de huid intact is. Het hepatitis B en C-virus en het HIV-virus zijn niet overdraagbaar via normaal sociaal contact.

- Er worden wegwerphandschoenen gedragen bij contact met bloed, wondvocht of lichaamsvloeistoffen met bloed.
- Gemorst bloed wordt met een papieren tissue verwijderd en de ondergrond wordt gereinigd met water en schoonmaakmiddel. Het oppervlak wordt gedroogd en gedesinfecteerd.

6.4 Wondjes en bijten

Wat doen we als er toch bloedcontact is geweest?

- Laat het wondje goed doorbloeden;
- Desinfecteer vervolgens met een wonddesinfectiemiddel, bijv. betadine-jodium of alcohol 70-80%;
- Dek het wondje af met een waterafstotende pleister;
- Spoel bij verwonding van de slijmvliezen direct goed uit met water;
- Was de handen met water en zeep.

Bij een besmettingsincident wordt direct contact opgenomen met de Arboarts, huisarts of plaatselijke GGD

7. Dierplagen

7.1 Wespen en bijen

- Ter voorkoming van een bij- of wespensteek eten en drinken de kinderen/jongeren in de zomer bij voorkeur niet buiten.
- Indien een kind door een wesp/bij is gestoken wordt de angel direct verwijderd.
- Het gif wordt met een speciaal spuitje eruit gezogen en het wondje wordt met ijsblokjes gekoeld.
- Soms treedt er na een wespen- of bijensteek een heftige, allergische reactie op (ernstige benauwdheid, verwardheid en/of bewusteloosheid). We zijn hier alert op en waarschuwen in dat geval een arts of ambulance.

7.2 Teken

Teken kunnen besmet zijn met ziekteverwekkende bacteriën en virussen. In Nederland zijn dit met name bacteriën die de ziekte van Lyme veroorzaken.

Preventief:

We voorkomen tekenbeten door bij natuurwandelingen beschermende kleding te dragen (dichte schoenen, sokken, een lange broek en een shirt met lange mouwen).

- Met behulp van een tekenpincet wordt zo snel mogelijk de teek als die toch op de huid van een kind gevonden wordt, verwijderd.
- Daarna wordt het wondje gedesinfecteerd.
- De tekenpincet wordt ook meegenomen bij zomerse buitenactiviteiten.

8. Voedselbereiding en Hygiëne

Om de gezondheid van kinderen in Nederland te waarborgen zijn er verscheidene hygiënecodes voor voedingsverzorging opgesteld. Deze codes zijn gericht op goede hygiënische praktijken rondom voedselverwerking; verwerking en bereiding moet op een hygiënisch verantwoorde manier gebeuren. Het beleid moet er op gericht zijn dat voeding niet besmet raakt. De omgeving moet schoon zijn, keukenmateriaal moet schoon zijn.

Binnen Kinderconsulent Groningen wordt met eten omgegaan zoals binnen een gezinssituatie gebruikelijk is. Wij hanteren daarom de *'Hygiëncode voor de voedingsverzorging in woonvormen'*. Deze is geschikt voor kleinschalig wonen (als in een gezin) in de ouderenzorg, gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg. Deze hygiëncode is als enige niet gebaseerd op de HACCP. De code is wel goedgekeurd door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Voor ons is deze code het meest van toepassing. Wij bereiden geen ingewikkelde maaltijden voor kinderen, ook verrichten wij geen ingewikkelde handelingen als bereiden, inkoelen en bewaren van maaltijden.

Wel eten wij tussentijds een cracker of fruit met kinderen/jongeren. Warme maaltijden bereiden wij in de regel niet of zelden.

8.1 Handhygiëne

Eén van de belangrijkste besmettingsbronnen voor ziektekiemen zijn de handen. Ongewassen handen, of onzorgvuldig gewassen handen vormen een groot gezondheidsrisico. Goede handhygiëne door zowel de medewerkers als de kinderen/jongeren is dan ook van groot belang: het draagt bij aan een betere gezondheid en is een effectief middel voor infectiepreventie. Voor het wassen van handen zijn landelijk een aantal normen vastgesteld.

Handen worden bij Kinderconsulent Groningen gewassen:

- voor het aanraken en bereiden van voedsel
- na hoesten
- voor het eten of helpen bij eten
- voor wondverzorging
- na niezen
- na snuiten
- na toiletgebruik
- na het verschonen van kinderen
- na contact met lichaamsvocht

Daarnaast wassen we de handen na buiten spelen, na contact met vuil textiel of een afvalbak en na schoonmaakwerkzaamheden.

8.2 Voedselbereiding

Voorkomen van (kruis)besmetting

- Bij ontvangst letten wij op een schone en gave verpakking
- Grondstoffen en bereide gerechten worden goed verpakt, geopende verpakkingen worden goed afgesloten
- Rauwe levensmiddelen worden gescheiden gehouden gescheiden van kant-en-klare producten en gaar voedsel
- We plaatsen geen rauw vlees boven bereide etenswaren en sluiten producten goed af
- We gebruiken niet dezelfde hulpmiddelen voor verschillende producten zonder ze tussendoor te reinigen
- werkoppervlakken worden regelmatig gereinigd, in ieder geval na het bewerken van rauw vlees
- Er zijn geen huisdieren bij Kinderconsulent Groningen
- Afval en gemorst eten wordt direct opgeruimd
- Ongedierte wordt geweerd dan wel direct bestreden zie ook het hoofdstuk dierplagen

Regelmatig schoon en droog maken:

- vaat, werkoppervlakken en snijmiddelen (messen) worden gereinigd met heet water en reinigingsmiddel
- Daarna worden ze afgedroogd
- Werkdoeken en theedoeken worden dagelijks of regelmatig verschoond

Etiket en de gebruiksaanwijzing

- De tht- of tgt-aanduiding en bewaartemperatuur houden we in de gaten
- is de tgt- of tht-datum verstreken, dan wordt het product weggegooid
- Er wordt op de bewaarinstructies en gebruiksinstructies gelet
- Gebruiksaanwijzingen van apparatuur en reinigingsmiddelen worden gelezen

Levensmiddelen koud houden

- Gekoelde of bevroren producten worden direct opgeslagen in koeling of vriezer
- Nieuwe (verse) producten worden achter oudere producten gezet
- De temperatuur van de koeling staat maximaal op 7°C, maar bij voorkeur zo koud mogelijk
- De temperatuur wordt regelmatig gecontroleerd
- De meest bederfelijke waren worden in het koudste deel van de koeling bewaard
- De koeling sluiten we steeds zo snel mogelijk
- Bij twijfel of producten nog goed zijn, worden deze weggegooid
- Er worden nooit warme, dampende producten in de koeling gezet
- Diepvriesproducten worden de dag voor consumptie of bereiding in de koeling ontdooit
- De temperatuur van de vriezer is ingesteld op -18°C

Levensmiddelen verhitten

Als wij levensmiddelen verhitten of warme maaltijden serveren, wat bij hoge uitzondering eens zou kunnen voorkomen dan letten wij op de hierna volgende punten.

- Vlees, vis, gevogelte en eigerechten worden zeer goed verhit (75°C in de kern is goed, we serveren dus geen zachtgekookte eieren.)

- Vlees en vis die van binnen nog rozerood mogen zijn, mogen verhit tot 45 tot 50°C
- Gerechten die je regenereert worden binnen 1 uur op ten minste 60°C verwarmd.

Boodschappen:

- houdbaarheidsdatum wordt gecheckt
- verpakking is schoon en intact
- Er wordt opgelet dat het product bij de juiste temperatuur bewaard is.

Bij bereiden van de maaltijd:

- handen en materialen zijn goed schoon
- Er wordt geproefd met een schone lepel die men een keer gebruikt
- blikken worden voor opening eerst schoongemaakt
- koude producten worden kort voor de bereiding pas uit de koelkast gehaald
- Restjes van groenten met nitraat worden niet opgewarmd: bijvoorbeeld groene groenten, rode bieten, spitskool en venkel;
- frituurvet laten we eerst goed op temperatuur komen (180°C) vet wordt na afkoeling gezeefd en maximaal 7 keer gebruikt.

Eventueel actiepun:

Bestellen hygiëncode voor Woonvormen.

9. Infectieziekten en meldplicht

Wat moet Kinderconsulent Groningen melden?

Het gaat om het melden aan de GGD van het verhoogd voorkomen van een aantal aandoeningen die vermoedelijke besmettelijk zijn. Het gaat om de volgende aandoeningen:

- Diarree als meer dan een derde deel van een groep in één week klachten heeft.
- Geelzucht bij één geval
- Huiduitslag (vlekjes) bij twee of meer gevallen binnen twee weken in dezelfde groep
- Schurft bij drie gevallen in dezelfde groep
- Andere ernstige aandoeningen van vermoedelijk infectieuze aard: denk hierbij aan meerdere gevallen van bijvoorbeeld longontsteking of hersenvliesontsteking in korte tijd

De GGD zal na een dergelijke melding onderzoeken waardoor de aandoening wordt veroorzaakt en of maatregelen genomen moeten worden om verspreiding van de ziekte tegen te gaan. In de praktijk blijkt vaak dat er al veel vragen zijn als er sprake is van een enkel geval van diarree, braken, hersenvliesontsteking of vlekjesziekte.

Literatuurlijst

Protocol hygiënebegeleiding basisscholen

GGD hart voor Brabant

Bureau Technische Hygiënezorg. 's-Hertogenbosch

Op te vragen op 8 juli 2013 bij

<http://www.ggdwestbrabant.nl/~media/Files/Pdf/ggdhvb/Mijn%20Kind/Protocol%20basisschoolhygiene.ashx>.

ASV-controlelijst, versie primair onderwijs.

Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het onderwijs.

C.G.L. van Deursen, D.J. van Putten, J.G. Simons

NIA 'TNO

Checklist BiMi Kindercentra

GGD Groningen. Groningen

conceptversie april 2002

Handboek Binnenmilieu,

GGD Oostelijk Zuid-Limburg.

Heerlen

versie september 2000

Hygiëne en veiligheid,

handleiding begeleiding van basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs.

Landelijk overleg Coördinerend Verpleegkundigen Jeugdgezondheidszorg.

Januari 1995

Informatiemap infectieziekten en hygiëne voor basisscholen.

Landelijke Coördinatiestructuur Infectieziektebestrijding,

Postbus 85300, 3508 AH Utrecht, tel: 030-252 50 99, fax: 030-251 18 69

Email: ici@ggd.nl , internet: www.infectieziekten.info.

Versie december 2001

Protocol Hygiënebegeleiding kindercentra, hygiëne, veiligheid en binnenmilieu

GGD Hart voor Brabant

Bureau Technische Hygiënezorg

's-Hertogenbosch, versie maart 2002

DC 33: Informatie over De Hygiëncode voor de voedingsverzorging in woonvormen'

Voedingscentrum

januari 2007

opgevraagd op 9 juli 2013 bij http://www.profi-leren.nl/files/hzw_dc_33.pdf

Informatie van de GGD

opgevraagd op 9 juli 2013 bij <http://www.ggdmm.nl/themas/infectieziekten/infectieziekten-op-basisscholen-en-kindercentra.html>

Bijlage I: Planten en bomen rondom het gebouw

Stichting Consument en Veiligheid heeft een uitgebreide lijst samengesteld waarin binnen- en buitenplanten zijn opgenomen die giftig kunnen zijn. In deze bijlage is een handzame toetslijst opgesteld van de giftige (en aantrekkelijke), gevaarlijke en gemakkelijk hooikoorts veroorzakende bomen en planten, die vaak vóórkomen.

Giftige planten:

- Aronskelk
- Hulst
- Kamperfoelie
- Klimop
- Lelietjes-van-dalen
- Liguster
- Lijsterbes
- Maretak
- Vlier
- Wolfkers
- Taxus

Planten die fotodermatitis (huiduitslag onder invloed van licht) kunnen veroorzaken:

- Reuzenberenklauw

Planten met stekels:

- Artisjok
- Hulst
- Kruisbes
- Vederdistel

Bomen die hooikoorts en astma kunnen opwekken:

- Berk
- Cipres
- Els
- Hazelaar
- Plataan

Grassen die hooikoorts en astma kunnen opwekken:

- Pampasgras
- Rietgras
- Blauw schapegras
- Vedergras
- Sierhaver

Onkruiden die hooikoorts en astma kunnen opwekken:

- Brandnetel
- Bijvoet
- Weegbree
- Zuring

Bijlage II: Reinigen

Waarom reinigen?

Vuil en stof zijn broedplaatsen voor ziektekiemen. Ziektekiemen (bacteriën, virussen, parasieten, schimmels) spelen een rol bij de verspreiding van infectieziekten. Regelmatig en zorgvuldig schoonmaken verlaagt het aantal ziektekiemen waardoor het besmettingsrisico wordt beperkt. Dwarrelende stofdeeltjes kunnen bovendien ademhalingsmoeilijkheden opleveren voor mensen met astmatische klachten. Schoonmaken vermindert het aantal stofdeeltjes. Verder is een, voor het oog schone omgeving, prettiger om in te werken en te vertoeven. Reinigen kan zowel nat als droog gebeuren.

Droog reinigen

Stof afnemen

Met een stofbindende of vochtige (wegwerp)doek stof verwijderen van meubilair en voorwerpen. Gebruik van stofdoeken wordt afgeraden omdat daarmee stof en ziektekiemen in de lucht worden verspreid.

Stofzuigen

Met een stofzuiger het tapijt en andere poreuze vloeroppervlakken door middel van mechanisch opgewekte luchtstroom zuigen, waarbij ook het onzichtbare (diepliggende) vuil verwijderd wordt. Het nadeel van stofzuigen is dat stofdeeltjes in de lucht gaan dwarrelen. Geadviseerd wordt tijdens het stofzuigen te ventileren.

Stofwissen

Met behulp van een stofwisapparaat en een stofbindende wegwerpdoek losliggend vuil verwijderen. Dit heeft sterk de voorkeur op gladde vloeren, ook in verband met het verwijderen van deeltjes die allergische reacties kunnen veroorzaken. Bij verontreiniging met zand, kruimels e.d. kan voor het stofwissen eerst geveegd worden.

Vegen

Met een bezem een gladde vloer schoonmaken. Het nadeel van vegen is dat het vuil grotendeels wordt verplaatst. Een gladde vloer stofwissen heeft de voorkeur.

Nat reinigen

Meubilair en voorwerpen

Met behulp van een sopje (=allesreiniger met handwarm water) worden voorwerpen en materialen ontdaan van aangekoekt vuil. Gebruikt wordt een schone doek of borstel. Voorwerpen en materialen worden afgesopt of in de week gezet. Na het afsoppen worden de voorwerpen en materialen afgespoeld met schoon water en aan de lucht gedroogd. Bij het reinigen van mogelijk met bloed besmette materialen worden plastic handschoenen gedragen.

Schoonmaken met een twee-emmersysteem met mop (dweil aan een stok) en pers, zodat er een scheiding tussen 'schoon' en 'vuil' water is. Het schone water bevat allesreiniger. Na het soppen van de vloer de mop uitpersen in de vuile emmer.

De vloer blijft na reiniging nat en is korte tijd onbegaanbaar. Voordat de vloer nat wordt

schoongemaakt wordt altijd eerst stofgewist, geveegd of gestofzuigd.

Nat reinigen doen we met een huishoudelijk schoonmaakmiddel. Er zijn verschillende huishoudelijke schoonmaakmiddelen, die voor verschillende doeleinden gebruikt worden, o.a.:

- Een allesreiniger, een middel dat eiwitten en vetten oplost en voor de meest voorkomende vervuiling te gebruiken is.
- Een kalkoplosser voor kalkaanslag en urinesteen in toiletten en douches.
- Een glasreiniger, voor het streeploos verwijderen van vinger e.d.

Sanitair

Bij dagelijkse reiniging van schoon en vuil sanitair worden een allesreiniger en wegwerpdoeken of opnieuw te gebruiken sopdoeken gebruikt, die wasbaar zijn bij 60°C.

Werkvolgorde reinigen:

Het is belangrijk dat medewerkers bij het schoonmaken de juiste volgorde hanteren, omdat anders iets dat schoon is juist vuil wordt gemaakt. Er wordt altijd van schoon naar vuil gewerkt. Schoonmaakmaterialen worden na een vuil gedeelte niet weer voor een schoon gedeelte gebruikt.

In deze richtlijn staat slechts beknopt informatie over de werkvolgorde.

Werkvolgorde:

1. In principe wordt schoongemaakt voor openingstijd of na sluitingstijd. Het toilet wordt zo nodig tussentijds één of meerdere keren schoongemaakt.
2. Er wordt begonnen met schoon schoonmaakmateriaal.
3. Er wordt eerst droog gereinigd. Van schoon naar vuil en van hoog naar laag. Eerst stof afnemen, vervolgens de vloer stofwissen of –zuigen.
4. Dan wordt een emmer sop klaargemaakt. De temperatuur van het sopwater moet handwarm zijn om te zorgen dat het schoonmaakmiddel goed oplost. Er wordt zorgedragen voor een juiste dosering. De gebruiksaanwijzing op de verpakking wordt goed gelezen. Verschillende schoonmaakmiddelen worden nooit met elkaar vermengd, dit kan gevaarlijk zijn en de werking verminderen.
5. Vervolgens nat reinigen: er wordt nat afgesopt of ondergedompeld, nagespoeld met heet water en nagedroogd met een schone doek. Hierbij wordt ook gedacht aan vingerafdrukken op deurkrukken kranen, doorspoelknoppen, afvalbakken etc.
6. Daarna wordt een emmer met sop klaar gemaakt om de vloer te dweilen. Er wordt ook een emmer gevuld met alleen water waarin de mop kan worden uitgespoeld. Volgorde van schoonmaken: eerst de minst vuile ruimte schoonmaken en vervolgens de vuilere ruimten. Voor zowel de keuken als voor de toiletruimte wordt altijd schoon sop genomen. Na het soppen van de vloer wordt nagespoeld met water en eventueel nagedroogd. Bij voorkeur aan de lucht laten drogen.
7. Sopwater wat zichtbaar vervuild is, wordt tussendoor eerst ververst.
8. Na afloop van het schoonmaken wordt het sopwater direct weggegooid in het toilet (en daarna wordt als laatste het toilet zelf schoongemaakt!).

Onderhoud schoonmaakmateriaal

Ter voorkoming van een nog grotere besmetting wat met vuile voorwerpen plaatsvindt.

- Stofdoeken: een stofbindende doek is voor éénmalig gebruik. Vochtige doeken worden na gebruik gewassen op minimaal 60°C.
  - Stofzuiger: papierzak wordt tijdig verwisseld. Stoffilter ook. De stofzuigermond wordt na elk gebruik ontdoen van aangekleefd vuil.
  - Stofwischer: wordt na gebruik gereinigd. Wisdoekje wordt na gebruik weggedaan. Stofwischer wordt opgehangen.
  - Dweilen / moppen: worden minimaal wekelijks op 60°C wassen en droog opgeborgen.
  - Emmers: worden na gebruik goed schoongespoeld met heet water en daarna goed gedroogd. Indien een emmer goed wordt gedroogd, hebben bacteriën geen kans om te groeien waardoor er geen verspreiding kan plaatsvinden.
  - Kunststofborstels: worden na gebruik grondig met heet water uitgespoeld, uitgeslagen en opgehangen.
  - Bezems, trekkers e.d.: worden van aanhangend vuil ontdaan. Het materiaal wordt opgehangen om te zorgen dat eventueel vocht er uit kan druppelen en de bezemharen niet uit elkaar gaan staan.
  - Sopdoeken: Worden na gebruik gewassen op 60°C. Natte sopdoeken staan nooit in emmers! Dit om uitgroei van bacteriën in de natte doekjes te voorkomen.
  - Sponzen: gebruiken we niet.
  - Toiletborstel: wordt na gebruik goed nagespoeld en regelmatig vernieuwd.
- De schoonmaakmaterialen en –middelen staan in een aparte kast of hoog op de kast (schoonmaakmiddelen). De kast wordt minimaal éénmaal per halfjaar huishoudelijk gereinigd.

Huishoudelijke apparatuur

Koffiezetapparaten en andere huishoudelijke apparatuur worden schoongemaakt volgens de instructie van de leverancier. Eventuele onderhoudsbeurten worden gedaan.

Wasgoed

Vuil wasgoed kan besmet zijn met schadelijke ziektekiemen. Er wordt gezorgd voor schoon wasgoed, dit beperkt het besmettingsrisico. Handdoeken worden elk dagdeel verschoond, en bij zichtbare vervuiling eerder.

Bijlage III: Desinfecteren

Waarom desinfecteren?

Desinfecteren houdt in dat ziektekiemen die nog op materialen aanwezig zijn, worden gedood of teruggebracht tot een niet ziekmakend aantal. Desinfectie voorkomt dat besmettelijke ziekten worden overgebracht. Desinfectie is zelden noodzakelijk. In het algemeen volstaat een goede huishoudelijke reiniging.

Desinfectie wordt gedaan:

- Wanneer oppervlakken, meubilair of voorwerpen verontreinigd zijn met bloed of andere lichaamsvloeistoffen met daarin zichtbare bloedsporen.
- In specifieke gevallen op advies van de GGD om een epidemie te stoppen.

Methoden van desinfecteren

Indien desinfectie noodzakelijk is, verdient desinfectie door hittebehandeling de voorkeur. Voor voorwerpen en instrumenten die niet bestand zijn tegen hoge temperaturen, en voor oppervlakken kiezen we voor desinfectie met chemische middelen.

Hittebehandeling

In het dagelijks leven is drie minuten uitkoken (100°C) van voorwerpen (instrumenten) een effectieve manier van desinfecteren. Het is belangrijk om voor het uitkoken de voorwerpen eerst goed huishoudelijk schoon te maken. Ook wassen van textiel in een wasmachine en afwassen in een vaatwasmachine zijn effectieve methoden om het aantal micro-organismen tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

- Textiel en stoffen speelgoed gaan in de wasmachine (minimaal 60°C).
- Serviesgoed en eventueel andere materialen gaan in de afwasmachine (minimaal 60°C) of worden handmatig in heet sop afgewassen.

Desinfectie met chemische middelen

Chemische desinfectie van voorwerpen en instrumenten kan op verschillende manieren: met alcohol, met een chloorverbinding of met andere desinfectiemiddelen. Welke manier we kiezen is afhankelijk van de grootte van het oppervlak (al dan niet groter dan 0,5m²), het soort vervuiling (bij vervuiling met bloed moet alcohol 70% of een chloorverbinding gebruikt worden) en het soort materiaal (rubberen voorwerpen zijn minder goed bestand tegen alcohol en chloor kan metaal en leer aantasten.)

Huishoudelijke reiniging vooraf is altijd noodzakelijk omdat alle desinfectiemiddelen door bloed (eiwitten) en organisch materiaal ten dele onwerkzaam worden gemaakt. Een desinfectant werkt sneller en beter naarmate het te desinfecteren oppervlak schoner is.

Kleine oppervlakken en voorwerpen (<0,5m²)

(Bijvoorbeeld handcontactpunten, toiletbril, deurkrukken, speelgoed, thermometer etc.)

Worden gedesinfecteerd met alcohol 70%. Het is niet te verwachten dat er sprake zal zijn van zoveel bloed of met bloed besmeurde lichaamsvloeistoffen dat een ander middel dan alcohol 70% noodzakelijk is.

Indien dit wel het geval is moet u gebruik maken van een chloorverbinding. Mochten hier twijfels over bestaan, neem dan contact op met de GGD

Grote oppervlakken en voorwerpen (>0.5m²)

(Bijvoorbeeld vloeren en meubilair.)

Worden gedesinfecteerd met een chloorverbinding. Alcohol 70% is vanwege de brandbaarheid voor grote oppervlakken verboden!

NB

- Chlorix is geen desinfectant maar een huishoudelijk schoonmaakmiddel.
- Bleekwater is inactief, het is geen goedgekeurd desinfectiemiddel.
- Middelen zoals Dettol, Lysol en Lyorthol mogen niet voor desinfectie worden gebruikt.

Werkvolgorde desinfecteren

Bij het desinfecteren worden altijd plastic handschoenen en, vanwege het gevaar op spatten in de ogen, een veiligheidsbril. Was na afloop de handen met water en zeep. Meng een desinfectiemiddel niet met andere middelen. Volg in ieder geval de gebruiksaanwijzing op de verpakking met betrekking tot de inwerktijd van het middel.

Desinfecteren met alcohol

Alcohol wordt alleen gebruikt worden op van tevoren goed gereinigde en droge oppervlakken. Bij gebruik van alcohol 70% blijven er geen giftige resten achter: afspoelen na ontsmetting is dan ook niet nodig!

NB

Alcohol is erg brandbaar, dus niet roken tijdens werkzaamheden met alcohol 70%.

Werkvolgorde kleine oppervlakken (<0,5m², bijvoorbeeld bij bloedspatten op meubilair)

1. Trek plastic handschoenen aan en zet een veiligheidsbril op.
2. Neem bloed, ontlasting en dergelijke op met keukenpapier.
3. Gooi vervuult papier en handschoenen direct weg.
4. Trek nieuwe handschoenen aan.
5. Reinig het oppervlak met een allesreiniger.
6. Spoel het oppervlak na met schoon water en droog het met een schone doek of papier.
7. Dep op de plek waar het bloed zat met alcohol 70% en laat de alcohol aan de lucht drogen.

Desinfectiemiddelen, dus ook alle chloorverbindingen, moeten voorzien zijn van een toelatingsnummer ('N' gevolgd door vier cijfers). Alcohol 70% hoeft geen N-nummer te hebben

Desinfecteren met een chloorverbinding

Voor desinfecteren met chloor moeten chloortabletten worden gebruikt. Voor oppervlakken die verontreinigd zijn met bloed (of bloed bevattend materiaal) wordt een 1000ppm concentratie gebruikt. Dit is een hogere concentratie dan op de gebruiksaanwijzing staat (meestal een concentratie van 150-300 ppm). Om ook virussen te kunnen inactiveren is een

concentratie van 1000 ppm noodzakelijk. Vraag bij de GGD waar chloortabletten te verkrijgen zijn.

Werkvolgorde voorwerpen

1. Trek plastic handschoenen aan en zet een veiligheidsbril op.
2. Vul een bak of emmer met drie liter handwarm water en los hierin twee chloortabletten op.
Hierbij wordt uitgegaan van tabletten met 1,5 gram actief chloor per tablet. Er zijn ook tabletten in de handel met 1,0 gram actief chloor per tablet, in dat geval moeten er twee tabletten opgelost worden in twee liter water.
3. Zorg dat de gereinigde materialen die gedesinfecteerd moeten worden goed gereinigd, afgespoeld en gedroogd zijn.
4. Dompel de gereinigde materialen onder in het water met chlooroplossing.
5. Laat de materialen minimaal vijf minuten ondergedompeld liggen.
6. Neem de materialen met schone handschoenen uit de bak.
7. Spoel ze na met schoon water.
8. Leg ze te drogen op een schone doek.
9. Berg ze bij voorkeur op in een schone lade of kast.
10. Gooi de chlooroplossing na gebruik weg.

Werkvolgorde grote oppervlakken (>0,5m²)

1. Trek plastic handschoenen aan en zet een veiligheidsbril op.
2. Neem bloed, ontlasting en dergelijke op met grote hoeveelheden keukenrolpapier en gooi dit weg in een plastic vuilniszak. Gooi ook de handschoenen direct weg.
3. Trek de nieuwe plastic handschoenen aan.
4. Reinig het oppervlak met een allesreiniger.
5. Spoel het oppervlak na met schoon water en droog het met een schone doek of papier.
6. Los vier chloortabletten op in zes liter handwarm water. Hierbij wordt uitgegaan van tabletten met 1,5 gram actief chloor per tablet. Er zijn ook tabletten in de handel met 1,0 gram actief chloor per tablet, in dat geval moeten er zes tabletten worden opgelost in zes liter water.
7. Sop het oppervlak hiermee in en laat het minimaal vijf minuten inwerken.
8. Spoel het oppervlak daarna schoon met schoon water.
9. Gooi na het desinfecteren de schoonmaakmaterialen weg of was ze op 60°C.

Bijlage IV: Huisdieren en ongedierte

Sommige ziekmakende micro-organismen kunnen van dieren worden overgedragen op de mens. Virussen en bacteriën die normaal gesproken bij dieren voorkomen, kunnen onder bepaalde omstandigheden overstappen naar mensen. Soms gaat dit via direct contact (aaien van dieren), soms via transport door insecten. Naast het overbrengen van ziekten kunnen dieren ook andere gezondheidsproblemen veroorzaken zoals allergische reacties.

Huisdieren

Om overdracht van micro-organismen en allergische reacties bij kinderen te voorkomen is het niet aan te raden om in het gebouw huisdieren te houden. De enige uitzondering hierop zijn vissen, mits het water goed wordt schoongehouden.

Kinderboerderij

Indien er een bezoek wordt gebracht aan een (kinder)boerderij wordt dit gemeld aan de ouders in verband met eventuele allergische reacties. Kleine kinderen laten we niet alleen bij de dieren om bijtverwondingen te voorkomen. De kinderen mogen de dieren gerust aaien maar we letten erop dat ze daarna niet met de handen in de mond zitten. Na afloop van het bezoek worden goed de handen gewassen en de voeten geveegd.

Muizen en ratten

Muizen en ratten kunnen aanzienlijke overlast en schade veroorzaken. Met name ratten zijn ook bekend als overbrengers van infectieziekten, maar dit probleem speelt in Nederland in de praktijk nauwelijks een rol. Het is belangrijk om gebouw en omgeving goed schoon te houden zodat er geen voedsel is voor deze dieren. Indien er toch een plaag ontstaat, wordt de afdeling ongediertebestrijding van de gemeente ingeschakeld. Bij de bestrijdingsmaatregelen moet extra aandacht worden besteed aan de veiligheid van de kinderen, zij mogen niet in contact komen met giftige stoffen.

Wespen en bijen

Wanneer een kind door een bij gestoken is wordt direct de angel verwijderd met een pincet en het gif uigezogen met een speciaal spuitje (verkrijgbaar bij de apotheek). Daarna eventueel een ijsblokje op het wondje leggen ter verkoeling. Er zijn tegenwoordig ook verkoelende stiften verkrijgbaar die je op het wondje kunt aanbrengen (verkrijgbaar bij apotheek). Neem deze spullen ook mee bij activiteiten. Soms treedt er na een wespen- of bijensteek een heftige, algemene reactie op (ernstige benauwdheid, verwardheid en/of bewusteloosheid). Dan wordt een arts of ambulance gewaarschuwd.

Teken

Teken kunnen besmet zijn met ziekteverwekkende bacteriën en virussen. In Nederland zijn dit met name bacteriën die de ziekte van Lyme veroorzaken. Teken leven in bossen, in struiken en in hoog gras. Ze laten zich vallen op de huid van passerende mensen of dieren. Daar bijten ze zich vast en zuigen bloed op waar ze van leven. Bij het opzuigen van het bloed kunnen bacteriën worden overgebracht. Probeer daarom tekenbeten te voorkomen door bij natuurwandelingen beschermende kleding te dragen: dichte schoenen, sokken, een lange broek en een shirt met lange mouwen. Als er toch een teek op de huid van een kind gevonden wordt, moet deze zo snel mogelijk verwijderd worden met behulp van een tekenpincet.

Bijlage V: Voorbeeld overeenkomst gebruik geneesmiddelen

Overeenkomst gebruik geneesmiddelen

1. Hierbij geeft:

(naam ouder/verzorger):.....

ouder/verzorger van (naam kind):.....

toestemming om zijn /haar kind tijdens het verblijf op school / op de buitenschoolse opvang het hierna genoemde geneesmiddel/zelfzorgmiddel toe te dienen.

2. Naam

geneesmiddel/zelfzorgmiddel:.....

3. Het geneesmiddel/zelfzorgmiddel dient te worden verstrekt

van (begindatum):.....tot(einddatum):.....

bij langdurig gebruik:

houdbaarheidsdatum geneesmiddel/zelfzorgmiddel:.....

geplande datum evaluatie:

toediening:.....

4. Dosering:.....

5. Tijdstip:

Uur 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Bijzondere aanwijzingen:.....

(B.v. ... uur voor/ na de maaltijd; niet met melkproducten geven; zittend, op schoot, liggend, staand.)

6. Wijze van toediening:

.....
.....

(B.v. via mond – neus – oog – oor – huid - anaal – anders.....)

7. Het geneesmiddel/zelfzorgmiddel dient bewaard te worden op de volgende plaats:.....

(koelkast of andere plaats):

Voor akkoord,

Plaats en datum: .....

Handtekening ouder/verzorger : .....

Bijlage VI: Voorbeeld bekwaamheidsverklaring voor het uitvoeren van medische handelingen

Bekwaamheidsverklaring voor het uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling:

.....
.....
.....
.....

verklaart dat,

(naam werknemer): .....

functie: .....

werkzaam aan/bij: .....

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

naam kind: .....

geboortedatum: .....

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor het kind noodzakelijk wegens:

.....
.....
.....

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop het

kind aanwezig is op de school.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

.....
.....

Ondergetekende:

Naam: .....

Functie : .....

Werkzaam bij:.....

Plaats: .....

Datum: .....

Handtekening:

.....